

Specielt med hensyn til sikrede pladser bemærkes, at retten efter bestemmelsen i retsplejelovens § 765 kan bestemme, at en ung f.eks. skal tage ophold i en døgninstitution i stedet for varetægtsfængsling. Den unge skal samtykke i anvendelsen af surrogat for varetægtsfængsling, og visitationen til døgninstitutionsophold sker i overensstemmelse med bilstandslovens almindelige regler, dvs. at den endelige beslutning om optagelse træffes af det sociale udvalg i samråd med amtskommunens socialcenter.

Udviklingen

Bilstandslovens bestemmelser om døgnforanstaltninger for børn og unge er udarbejdet på grundlag af socialreformkommissionens betænkninger, der blev afgivet i 1969 og 1972. Antallet af børn og unge, der med det sociale udvalgs medvirken anbringes uden for hjemmet, har siden da været procentvis stigende. I 1982 var der ialt placeret ca. 15.500 børn og unge uden for hjemmet (excl. børn og unge med vidtgående fysiske eller psykiske handicap).

Siden bilstandslovens ikrafttræden er der sket en forskydning i anvendelsen af de forskellige anbringelsessteder. Således er der sket en øget anvendelse af familiepleje, og især af socialpædagogiske kollektiver og andre alternative foranstaltninger, der er kommet til siden. Samtidig har der været et jævnt fald i benyttelsen af de traditionelle døgninstitutioner. De amtskommunale institutioner modtager i dag mindre end 1/3 af de børn og unge, der får ophold uden for eget hjem. Kommunerne har med andre ord ændret anbringelsespraksis.

Denne udvikling har sammenhæng med ændringerne i fødselstallet og ændringer i kommunernes anbringelseshyppighed inden for de forskellige aldersgrupper. Der har i de senere år været en svag stigning i anbringelseshyppigheden for de yngste aldersgrupper, hvor anbringelse især finder sted i de traditionelle anbringelsesformer, familiepleje og døgninstitution, medens anbringelseshyppigheden er steget stærkere for de ældste aldersgrupper, hvor de alternative former fortrinsvis anvendes.

Den skitserede udvikling har medført tre hovedproblemer: nedlæggelse af døgninstitutioner, herunder pladser i sikrede afdelinger, ændret byrdefordeling mellem staten og amtskommunerne, og uklarhed med hensyn til tilsynet med de anbragte børn og unge.

Nedlæggelse af døgninstitutioner

Da kommunerne anvender døgninstitutionerne i mindre omfang, har mange døgninstitutioner en lav elevbelægning og derfor stærkt stigende takster, hvilket igen kan være hindrende for en i øvrigt hensigtsmæssig anbringelse. Dette fører til, at amtskommunerne i stigende omfang nedlægger institutionerne, fra januar 1980 til januar 1983 er således 11 pct. af døgnpladserne (excl. pladserne for børn med vidtgående handicap) blevet nedlagt. Denne udvikling indebærer en fare for, at den socialpædagogiske ekspertise, der er samlet på døgninstitutionsområdet, går tabt.

Antallet af pladser på sikrede afdelinger i døgninstitutioner for børn og unge er for tiden 23, fordelt på 3 institutioner, hvoraf 2 ligger i Københavns-området, og 1 ligger på Fyn. Efter en af amtsrådsforeningen og kriminalforsorgen i 1983 foretaget undersøgelse har der vist sig at være behov for et yderligere antal pladser, fordelt mere ligeligt i landet, således at varetægtsfængsling af unge kan undgås i større omfang end hidtil.

Ændret byrdefordeling

Ændringen i kommunernes anbringelsesmønster har medført en ændring i byrdefordelingen mellem staten og amtskommunerne. Med bilstandsloven fik amtskommunerne et økonomisk medansvar, når et barn har behov for ophold og behandling i institution. Man forudsatte, at det amtskommunale institutionsapparat undergik en vis omstillingsproces i takt med ændrede behov hos de anbragte børn og unge, for at institutionerne fortsat kunne dække kommunernes anbringelsesbehov.

Kommunerne har imidlertid i et omfang, som ikke var tilsigtet ved bilstandslovens ikrafttræden uden for det amtskommunale institutionssystem anvendt anbringelsesformer, hvor staten refunderer 50 pct. af kommunernes udgifter.

Uklarhed med hensyn til tilsynet med de anbragte børn og unge.

Der er fastsat særlige regler for kommunernes tilsynsforpligtelse og arbejdet med barnets hjemgivelse, når opholdet finder sted i familiepleje og i døgninstitution.

Kommunerne har imidlertid i stigende omfang med baggrund i en henstilling til forældremyndighedens indehaver anvendt andre døgntilbud f.eks. socialpædagogiske kollektiver, skibsprojekter og andre foranstaltninger med betaling efter kontanthjælpsreglerne.